

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА (ОП) МАГІСТРА: СПЕЦІАЛЬНІСТЬ, ЧИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ?

ХРОПОТ С.Г.

Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса, Україна

Чинний перелік (2015р.) Спеціальностей, за яким ЗВО здійснює підготовку магістрів, суттєво скоротив кількість спеціальностей порівняно з попереднім переліком (2010р.). Процес інтеграції відбувся шляхом механічного об'єднання колишніх спеціальностей, а напрями підготовки магістра переросли в спеціальності. Всі спеціальності об'єднані в 29 галузей знань (первинна редакція), при цьому «нарізка» останніх відбулася практично за тією ж методологією, що і спеціальностей.

Літом минулого року в інфопросторі для публічного обговорення з'явився новий перелік галузей знань і спеціальностей (перелік-23), як проект постанови кму, з метою отримання пропозицій, змін і доповнень від зацікавлених осіб.

Проектом передбачено (перелік-23), з метою максимального наближення до міжнародної стандартної класифікації освіти (МСКО), запровадити 11 галузей знань (10 стандартизованих мксо + додають ще одну), аналогічно назви спеціальностей також ввібрали в себе все, що «близько лежало». В пояснювальній записці до публічного обговорення зазначено, що «перелік галузей і спеціальностей використовується здебільшого для статистичних цілей, а основою організації навчання у вищій освіті є освітня програма, яка має відповідати стандарту вищої освіти за однією або кількома спеціальностями з переліку».

З 2019 р. Суттєво змінилися процедури акредитації освітньої діяльності: створено незалежний орган (НАЗЯВО) та запроваджено практику платності послуги акредитації ОП. Зважаючи на запроваджене, та не бажаючи зайвий раз витратитися на послуги акредитації, окремі ЗВО формують ОП магістра за укрупненою спеціальністю з чинного переліку. На загал, така практика не порушує жодних нормативних актів, ба більше, стандарти ВО сформовані також за галузевим принципом в рамках спеціальностей, котрі, як було зазначено вище, сформовані на базі напрямів підготовки.

Проте, практично кожний напрям підготовки поєднував декілька (не рідко більше 5) спеціальностей і в рамках кожної із них були сформовані відповідні наукові школи, очевидно не з метою «переливання з пустого в порожнє». Невблаганний науковий прогрес постійно щось відмітає в історичний архів, щось породжує нове, але ж не все відразу. До слова, сертифікація фахівців

продовжує практику визнання «старих» спеціальностей, чинних до прийняття переліку 2015р.

Таким чином, кожна ОП, сформована на спеціальність в нинішньому розумінні, має охоплювати всі ПРН з нехай і близьких, але все ж відмінних напрямів майбутньої професійної діяльності здобувачів освіти. Якщо для рівня «бакалавр» з цим ще якось можна погодитися (хоч і тут нерідко проглядається потреба спеціалізації), то для рівня «магістр» це аж надто.

Підсумовуючи викладене, не зазіхаючи на автономію ЗВО в частині повноважень щодо організації освітнього процесу, з метою забезпечення належної якості вищої освіти, вважаю за доцільне запровадити, як правило, формування ОП магістра за відповідною спеціалізацією. Назву спеціалізації бажано узгоджувати (краще – на замовлення) з потребами реального сектору економіки. ОП за спеціальністю, як виняток, можна формувати для освітньо-наукової програми обсягом 120 кредитів, оскільки тут, за законом, передбачено не менше 30 відсотків відводити на дослідницьку (наукову) компоненту, що, як правило, реалізується за індивідуальним підходом, а отже, формально і є кваліфікаційною спеціалізацією.

В рамках порушеного питання вважаю безперспективною полеміку на предмет, хто більше конкурентоспроможний: «універсал», котрий має широкі, але не глибокі теоретичні знання (завеликий обсяг для детального вивчення), посередні уміння і такі ж навички (читай ОП за спеціальністю), чи фахівець з хорошими (у вузькому спектрі спеціальних компетенцій) теоретичними знаннями та достатнім практичним досвідом для виконання відповідних виробничих завдань (оп за спеціалізацією).

Зважаючи на високу динаміку розвитку науки, техніки, технологій доцільно налагодити розгалужену систему курсів перекваліфікації (з розумними строками і вартістю навчання) де, за потреби, фахівець зможе опанувати ті додаткові компетентності, що знадобилися йому для подальшої професійної діяльності

Нрк у вимогах до знань 7 рівня (магістр) передбачає «спеціалізовані концептуальні знання, що включають сучасні наукові здобутки у сфері професійної діяльності або галузі знань і є основою для оригінального мислення та проведення досліджень, критичне осмислення проблем у галузі та на межі галузей знань», тобто формування науково-творчої особистості.

Для реалізації зазначеного, під час формування ОП магістра, ЗВО також має застосовувати творчий підхід, основну увагу необхідно зосередити на майбутній долі здобувачів ОП, їх затребуваності, оскільки саме це обумовлює престиж наукової школи, а отже, опосередковано, визначає її авторитет і унікальність в середовищі собі подібних.